

تاریخ و حقوق - ۱

حسین بادامچی

استادیار تاریخ دانشگاه تهران

فرمان کورش بزرگ

به همراه ویرایش، ترجمه و واژه‌نامه متن اکدی

کتابخانه

نشر نگاه معاصر

فهرست مطالب

۵	درآمد
۷	مقدمه
۹	تقسیم‌بندی و ترجمه کامل متن اکدی
۱۷	دین و سیاست دینی کورش
۲۵	نیوناید و روحانیان مردوک؛ حمایت بابل‌ها از کورش
۳۵	مسأله سیاست دینی آشوریان
۴۰	رابطه شهر و خدایان
۴۱	مسأله حقوق بشر
۴۵	کتاب‌نامه
۴۸	فهرست علائم اختصاری
۴۹	ویرایش متن اکدی
۵۳	فهرست ماه‌ها، واژگان، اعداد و اسامی

بسم الله الرحمن الرحيم

درآمد

استوانه کورش فرمانی را دربر دارد که کورش بزرگ به هنگام فتح بابل منتشر کرد. این کتیبه از لحاظ نوع ادبی جزو کتیبه‌های شاهی و یادبودی است. از دیدگاه تاریخ‌نگاری کتیبه شاهی روایت یکطرفه تاریخ و همراه با اغراق و زیاده‌گویی است که بیشتر نشان‌دهنده ایدئولوژی رسمی است تا واقعیت‌های تاریخی. سؤال اصلی تحقیق حاضر این است که آیا اصلاحات مندرج در کتیبه کورش صرفاً تبلیغات شاهی است یا سیاست کشورداری بوده است. آیا در منابع هم‌زمان یا نزدیک به دوره مورد مطالعه اطلاعاتی در مورد سیاست کشورداری کورش در دست است که بتوان با استناد به آنها اجرایی شدن اصلاحات کورش را اثبات کرد؟ تحقیق حاضر ابتدا متن کتیبه را از اصل اکدی به طور کامل ترجمه می‌کند. سپس با استناد به منابع خط میخی، روایت‌های عبری عهد عتیق و منابع یونانی درباره سیاست دینی کورش تحقیق می‌کند. این مطالعه نشان می‌دهد که قسمت عمده ادعاهای کورش، برای نمونه ورود صلح‌آمیز به بابل و حمایت از دین‌های رایج، در منابع آن دوره تأیید می‌شود. علاوه بر استوانه، دو کتیبه دیگر از کورش به دست آمده که ویرایش و ترجمه آنها را آورده‌ایم. این کتاب کوچک را به استادم شادروان ریموند وستبروک، استاد فقید دانشگاه جانز هاپکینز، تقدیم می‌کنم، که شجره طیبه‌ای بنا نهاد.

و الحمد لله

حسین بادامچی

دانشگاه تهران، گروه تاریخ

مقدمه

کتیبه استوانه‌ای شکل کورش در سال ۱۸۷۹ پیدا شد و در سال ۱۸۸۰، یعنی در کمتر از یک سال، اولین ویرایش و ترجمه آن منتشر شد (Rawlinson 1880). نماینده موزه بریتانیا، هرمزد رسام از سلطان عثمانی اجازه داشت که در عراق حفاری کند و هرچه را پیدا کرد به انگلستان ببرد (Walker 1972). رسام در محل معبد مردوک در بابل حفاری می‌کرد که این کتیبه استوانه‌ای را پیدا کرد، و نام امروزی آن محل omran است (Ibid.). ریچارد برگر در ۱۹۷۰ قطعه‌ای گلی در مجموعه الواح دانشگاه ییل (Yale) پیدا کرد و دریافت که این قطعه به کتیبه کورش تعلق دارد. این قطعه کوچک که در اثر شکستگی از انتهای استوانه جدا شده سطرهای ۳۶ تا ۴۵ از متن کتیبه را دربر دارد؛ قطعه مذکور مسلماً در همان محل معبد مردوک پیدا شده بود، که به دست عتیقه‌فروشان در بازار فروخته شد و سرانجام در میان مجموعه ریس (J. B. Ries) به دانشگاه ییل رسید (Berger 1975). قطعه دانشگاه ییل را اکنون به انگلستان برده و به استوانه ملحق کرده‌اند. کتیبه کورش به علت ارتباط نزدیک با کتاب مقدس به شدت مورد توجه محققان غربی بوده است (de Vaux 1972). ویرایش استاندارد کتیبه را هانس پیتر شودیگ در سال ۲۰۰۱ منتشر کرده که سرآمد آثار پیشین است (Schaudig 2001).

از لحاظ نوع ادبی استوانه کورش در زمره کتیبه‌های شاهی و یادبودی (monumental) است. کتیبه‌های شاهی آثاری هستند که شاهان برای گرامی داشت